

LINGUISTIC AND LEGAL IMPLICATIONS OF THE UNION OF TRANSYLVANIA AND ROMANIA: NEW LATIN WORDS IN THE WORKS OF THE TRANSYLVANIAN JURISTS GEORGIU PLOPU AND ȘTEFAN LADAY

Teodor Sâmbrian
Prof. PhD., University of Craiova

Abstract: After the union of all Romanian provinces, an essential condition for the existence of Romania as a unitary state became the concretization of the legislative unification, which involved the same laws to be applied across the country. Unlike Bessarabia and Bukovina, this process was extremely laborious in the case of Transylvania, where, until 1943, the Hungarian and Austrian civil legislation remained in force and was unknown to the jurists from the Old Romanian Kingdom. The need for the elaboration in Romanian of several works that would enable all Romanian jurists to know the legal system which applied in Transylvania became stringent. The most important contribution in this direction belongs to the Romanian jurist scholars Georgiu Popu – author of a monumental work, “Părți alese din dreptul privat ungar” (2358 p.), considered to be “the first treatise of Hungarian private law in Romanian and Hungarian legal literature” – and Ștefan Laday – author of an extremely useful work for practitioners, “Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile și regulamentele modificatoare, cuprinzând și jurisprudența” (2039 p.), considered to be “the most important work of civil law in Romanian doctrine for those situations in which local legal norms apply in Transylvania”. As a result of a research on the two above mentioned authors, I have identified over 300 specialised legal and general vocabulary terms which do not appear in any Romanian language dictionary. The present study focuses on 60 Latin words.

Keywords: legislative unification, legal Linguistics, Romanian lexicology, Georgiu Popu, Ștefan Laday.

1. PRELIMINARII

Desăvârșirea unității naționale prin unirea Transilvaniei cu România și înfăptuirea României Mari ca stat național unitar a presupus, printre altele, ca o condiție esențială, aplicarea aceleiași legislații pe întreg teritoriul reîntregit. În vederea îndeplinirii acestui obiectiv, imediat după unire s-a desfășurat un proces complex de înlocuire a legislațiilor străine din provinciile alipite, finalizat rapid în cazul legislației administrative și penale, dar mult mai anevoios în cazul legislației civile. Sub acest aspect, unificarea totală s-a realizat în anul 1928 în cazul Basarabiei și zece ani mai târziu în cazul Bucovinei.

În ceea ce privește Transilvania, din motive pe care le considerăm preponderent subiective, unificarea legislației civile a început târziu, în 1943 și 1945, a continuat în anii 1947, 1948, 1954, 1996 și s-a finalizat la 1 octombrie 2011, la aproape 93 de ani de la Marea Unire, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod Civil. Drept urmare a acestei stări de fapt, în primii 25 de ani de la înfăptuirea unirii, Transilvania a constituit o nedorită enclavă în sistemul legislației civile românești, instanțele judecătorești din această parte a țării fiind

nevoite să soluționeze cauzele după norme juridice de cele multe ori foarte diferite, chiar opuse principiilor de drept aflate în vigoare în restul României. Astfel, în județele Maramureș, Satu-Mare, Bihor și cea mai mare parte a Banatului, se aplica legislația maghiară alcătuită din edicte ale regilor maghiari din evul mediu, diverse legi adoptate în secolele XIX-XX, Normele juridice provizorie din 1861 și dreptul cutumiar reprezentat în primul rând de Tripartitul lui Ștefan Werbőczy din 1514, în timp ce în restul Transilvaniei și în regiunile grănicerești din Banat se aplicau codul civil austriac, precum și așa-numita legislație locală recunoscută de Diploma Leopoldină din 1691, respectiv Tripartitul lui Werbőczy și colecțiile de legi-Aprobatele și Compileatele- emise în Principatul Transilvaniei din 1540 până la anexarea principatului de către imperiul austriac.

Acest sistem legislativ extrem de eterogen și nu de puține ori desuet, precum și jurisprudența și doctrina corespunzătoare erau total necunoscute juriștilor-practicieni și teoreticieni - din Vechea Românie. De aceea, în condițiile în care au rămas în vigoare legislația civilă maghiară și cea austriacă, s-a simțit în mod imperios nevoia elaborării în limba română a unor lucrări de doctrină și practică judiciară care să permită tuturor juriștilor români cunoașterea sistemului de drept aplicabil în Transilvania. O asemenea operă putea fi întreprinsă cu deplin succes numai de jurisconsultii ardeleni care cu o bogată experiență în cele mai înalte structuri ale sistemului judiciar din Ungaria se dovediseră fini cunoscători ale celor mai subtile și controversate chestiuni de drept pe care le ridicau legislațiile și jurisprudența maghiară și austriacă. În această privință, în mod cert, cea mai importantă contribuție au adus-o erudiții juriști ardeleni Georgiu Popu și Ștefan Laday al căror destin, opus din punct de vedere al opțiunilor politice până la Marea Unire, începând cu 1919 s-a îngemănat prin activitatea excepțională pe care au desfășurat-o în țară în scopul reorganizării vieții juridice în noile condiții existente în statul român reîntregit și realizării unificării legislative.

Georgiu Popu(1857-1940), doctor în drept la Universitatea din Budapesta (25 aprilie 1885), a fost avocat în Arad (1886-1893), judecător la Tribunalul Gyula(1893-1898), președinte al Judecătoriei din Vișeu(1898-1900), judecător la Tabla regească (curtea de apel) din Oradea (1900-1910), judecător la Curia regească din Budapesta (1910-1919), corespunzând consilierului de Curte de casație la Curtea supremă de justiție a Ungariei [1]. Ca membru al celei mai importate secții a Curiei regești (secția I alcătuită din cei mai de seamă judecători ai Curiei și prezidată de președintele Curții supreme), Georgiu Popu a primit însărcinarea oficială să adune selectiv, în mod sistematic, și să realizeze o culegere de decizii pronunțate de senatul (secția) I al Curiei regești din Budapesta care conțin enunțuri cu valoare de principiu. Juristul român și-a îndeplinit în mod ireproșabil sarcina, redactând și publicând între anii 1915-1919 mai multe volume intitulate *Spicuri din practica senatului prim civil al Curiei regești ungare* în Monitorul de Jurisprudență (Jogtudományi Közlöny) din Budapesta [2]. La 11 aprilie 1919 Georgiu Popu a fost arestat de autoritățile guvernului bolșevic instaurat de Béla Kun. A fost eliberat după cucerirea Budapestei de către armata română și s-a repatriat la 16 august 1919, oferindu-și serviciile Consiliului Dirigent al Transilvaniei [3]. Considerat juristul ardelean cel mai indicat care să colaboreze la opera de unificare a sistemului judiciar [4], Georgiu Popu a fost invitat de guvernul român să ia parte

la lucrarile pregătitoare ale acestei opere[5]. Datorită poziției sale ferme și bine argumentate, în locul organizării unei justiții autonome în Transilvania, așa cum se preconizase inițial, s-a decis ca în cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție din București să se înființeze *de facto* o secție competentă să soluționeze recursurile provenite de pe teritoriul Transilvaniei, Georgiu Popu fiind numit la 7 mai 1920 președinte al acestei secții, calitate în care a funcționat până la pensionare (8 octombrie 1925)[6].

Opera fundamentală a lui Georgiu Popu, intitulată *Părți alese din dreptul privat ungar*, tomul II (1923) și tomul I (1929), însumând 2358 de pagini, ce tratează fundamentele dreptului privat ungar [7], a fost la data apariției „primul și singurul tratat de drept privat ungar atât în literatura juridică română, cât și în cea maghiară, cea ce făcea ca cea mai de seamă lucrare de drept privat ungar să fie opera unui înalt magistrat român, scrisă în limba română” [8].

Ștefan Laday (1873-1936), descendent al unei generații de juriști ardeleni [9], după studii universitare la Budapesta, Viena și Berlin, în 1900 a fost numit judecător, apoi procuror, iar din 1902 având gradul de consilier de curte de apel, a fost angajat la ministerul ungar al justiției. Prin lucrările publicate, precum și prin participarea sa la numeroase congrese și conferințe internaționale de criminologie și de drept penal, a ajuns în scurt timp să fie apreciat ca unul din cei mai de seamă juriști din Ungaria, numele său fiind inclus din 1915 în dicționarul enciclopedic maghiar *Révai nagy lexikona* (vol. 12, p.415) [10]. Apropiat al lui Béla Kun (cu care a și publicat în coautorat două lucrări juridice), Ștefan Laday a făcut parte din guvernul acestuia ca locțiitor al comisarului poporului pentru justiție. În 1919 se reîntoarce în Ardeal, fiind numit la puțin timp după sosire consilier tehnic al Consiliului Dirigent [12]. Cunoscând perfect limbile maghiară și germană (cunoștea, de asemenea, limbile latină și greaca veche și vorbea fluent limbile franceză și sârbă) a tradus în limba română legile locale rămase în vigoare în Transilvania. Vastele sale cunoștințe, bogata sa experiență în principalele ramuri ale dreptului (lucru rar, era un expert atât în dreptul penal, cât și în dreptul civil), precum și imensul prestigiu de care se bucura au constituit argumentul determinant ca, în ciuda unei virulente opoziții în presa vremii care îi reproșa trecutul politic, să fie numit în 1929 consilier permanent la Consiliul legislativ, organism însărcinat să coordoneze lucrările de legislație și să pregătească unificarea legislativă a României. Doi ani mai târziu, cel ce fusese supranumit de contemporanii săi, în semn de suprem omagiu, *Jurisconsultul Ardealului*” [15], a devenit președintele secțiunii de drept privat. În această calitate, Ștefan Laday a avut o contribuție covârșitoare [16] la întocmirea proiectelor de legi și la elaborarea proiectelor de unificare a tuturor codurilor. Este demnă de remarcat în această privință contribuția sa directă la întocmirea proiectelor codului civil, codului de procedură civilă, codului de comerț și a proiectului de lege pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funciare, precum și colaborarea la întocmirea proiectelor de cod penal și de procedură penală[17].

În privința lucrărilor științifice ale lui Ștefan Laday, în domeniul dreptului penal remarcăm contribuția substanțială [18] în cadrul colectivului care a elaborat cele cinci volume ale *Tratatului de drept și procedură penală Ion S. Tanoviceanu* (1924-1927). Ca civilist, Ștefan Laday este autorul a două lucrări de referință în doctrina juridică română:

Cărțile funduare (în două ediții, 1923 și 1927), „prima lucrare din literatura noastră juridică în care se tratează sistematic aspectele legate de instituția cărților funciare “[19] și monumentalul tratat *Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile și regulamentele modificatoare cuprinzând și jurisprudența* (publicat în trei volume între anii 1924-1927 și însumând 2039 de pagini), lucrare ce „a avut o importanță teoretică și practică excepțională în primii 20 de ani de la unire, exercitând o puternică înrăurire asupra vieții juridice din Ardeal “[20].

2.PRECIZĂRI PREALABILE

În această primă parte a studiului nostru prezentăm 60 de latinisme excerptate din operele de drept civil ale lui Georgiu Plopu și Ștefan Laday, care nu au fost incluse în niciun dicționar al limbii române. Ele nu sunt proprii numai celor doi autori, ci fac parte din limbajul juriștilor ardeleni din prima jumătate a secolului trecut.

Fiecare cuvânt conține șapte secțiuni expuse în următoarea ordine: cuvântul-titlu, categoria morfologică, variante de scriere, variante lexicale, etimologia, definiția cuvântului-titlu și unul sau doua citate din lucrările celor doi autori în care se regăsește cuvântul-titlu. În cazul omonimelor, cuvântul-titlu poartă la urmă o cifră corespunzătoare ordinii raportate la omonimele înregistrate în *Micul Dicționar Academic*.

Într-un număr viitor vom prezenta și concluziile acestui studiu.

3.LATINISME EXCERPTATE DIN OPERELE LUI GEORGIU PLOPU ȘI ȘTEFAN LADAY

Abnormal-ă adj. Anormal (din latina medievală **abnormalis**). *Cauza acestor stări anormale s-a atribuit ... acelei împrejurări că dreptul în vigoare nu era cuprins în colecțiune scrisă* [21].

Abnota verb tranz.(din lat. **abnotare**). A înlătura din cartea funciară mențiuni privitoare la unele fapte juridice sau drepturi de creanță înscrise inițial în cartea funciară. *Parcela No. 1500 a se va abnota și se va transnota în coala funduară a cumpărătorului*[22].

Abnotare subst. fem. (din **abnota**). Înlăturare din cartea funciară a unei mențiuni referitoare la fapte juridice sau la drepturi de creanță care privesc imobilul intabulat. *Abnotarea este separarea unei parcele sau a unei părți de parcelă dintr-un corp de avere* [23].

Abnotat-ă adj.(din **abnota**). (Despre un drept sau un fapt juridic notat în cartea funciară) Care a fost înlăturat din rândurile mențiunilor înscrise în cartea funciară. *Când unele parcele ce fac parte dintr-un corp de avere tabular se înstreinează, ele vor fi abnotate din corpul de avere de care se țineau până acum, iar dacă cel ce dobândește parcelele are deja un protocol funduar, parcelele abnotate vor fi înscrise în acest protocol...*[24].

Abnotațiune subst. fem.(din **abnota**+sufixul **-țiune**). Abnotare. *Numărul de ordine sub care ordonanța judecătorească de abnotațiune sau de adnotațiune este înscrisă în foaia de proprietate va fi citată în rubrică „ Notă”* [25].

Absta verb intransz.(din lat. **absto,-are**). A sta la distanță, a se dezice. *De la această procedere însă a trebuit să abstau.* [26]. *Tribunalul a vătămat regula de drept material și*

prin aceia că starea faptică din chestiune nu o consideră de posesiune, ci de relațiune de serviciu de la care intimații oricând pot absta [27].

Abstare subst. fem.(din **absta**). Decizie (de un act juridic). *După ce ele, fără rezervă au contractat cu reclamanta, înainte de abstare aveau datorința să suplinească mancitatea procurei* [28].

Abzice (din lat. **abdicere**). A renunța la un drept sau la o prerogativă. *Dreptul la dotalițiul legal încetează:a)daca soția abzice de el* [29]. *În decursul pertractării apelatorice...apare că intimații...au abzis reclamantului administrarea bunurilor* [30].

Abzicere subst. fem. (din **abzice**) Renunțare la un drept sau la o prerogativă. *Pentru validitatea actului de drept se pretinde mai departe document public de notar regesc...pentru câștigare oneroasă de avere imobilă și abzicere gratuită de vreun drept*[31]. *O astfel de declarațiune...este identică cu abzicerea de ereditate*[32].

Abzis,-ă adj. (din **abzice**) Care renunță la un drept. *Această excepțiune e valabilă și în favoarea eredelui abzis sau escontentat dacă acesta refuză a primi și respinge ereditatea*[33].

Achira verb tranz. (din lat. **acquirō,-ere**) A dobândi. *Copiii de ambele sexe până nu au împlinit etate de 12 ani...nu pot nici achira , nici înstrăina avere și nici obliga nu se pot.* [34].

Achirare subst. fem. (din **achira**) Dobândire. *Curia... recunoaște expres facultatea de activitate și achirare a acestor monachi*[35]. *Achirarea dreptului de servitute*[36].

Achizit,-ă, adj. (din lat. **acquisitus**) (Despre un bun sau avere) Care a fost dobândit altfel decât prin moștenire. *Dotalițiul scripsal, ca datorie clară, îngreunează lăsământul bărbatului , și anume, în primul rând averea achizită a bărbatului* [37]. *Bunurile ce se țin de lăsământ pot fi bunuri moștenite sau bunuri dobândite în alt mod (achizite)*[38].

Achizitar,-ă adj. (din **achizit**) Referitor la ceea ce a fost dobândit altfel decât prin moștenire. *Erezii lineari sau erezii achizitari vor eredita acest imobil în natură?* [39]. *Acea avere, ca avere achizitară, o eredita reclamantul în baza eredităței conjugale* [40].

Acluda verb tranz. și refl. (din lat. **accludere**, conform *ad* și *claudere*) A anexa. *Noțițele acestea le va păstra unul din martori și după moartea testatorului le va preda notarului comunal spre a le acluda(alătura) la cazul mortual*[41]. *Asupra decursului întreg al afacerii se dreseză proces-verbal, la care e a se acluda testamentul cu acea notă* [42].

Accrescent² , -ă adj./Scris și *acc-* /Variantă lexicală: *acreșcent*(din lat. **accrescens,-tis**) Care sporește partea succesorală a unui moștenitor [43] *Cu partea accrescentă trec și sarcinile* [44].

Accrescență subst. fem. / Scris și *acc-* /Variantă lexicală: *acreșcență* (din lat. **accrescentia**) Acrescământ. *În caz de accrescență toate sarcinile... cari îngreunează partea respectivă a lăsământului trec dimpreună cu această parte la eredele sau erzii cărora le cade această parte ca accrescentă*[45] *Dreptul de accrescență are loc numai când există testament*[46].

Accrește verb intrans/ Scris și *acc-* (din lat. **accrescere**) (Despre partea succesorală a unui moștenitor) A crește, a spori. *Partea sau cota eredelui căzut de la ereditate accrește la*

partea sau părțile celuilalt erede sau celorlalți erezi a căror părți prin aceasta cresc, se măresc proporționat[47].

Actorat subst. neutru (din latina medievală **actoratus**) Calitate procesuală de reclamant. *Pe baza aceasta cereau respingerea acțiunii respectivului creditor în lipsă de actorat[48]. Debitorul poate ridica excepțiunea că acea căsătorie a fost nulă și prin urmare văduva nu are actorat [49]. Practica curiei privitor la actoratul proceselor de radiere nu este pusă la punct. [50].*

Acvira verb tranz./Variantă lexicală: **achira** (din lat. **acquire,-ere**) A dobândi, a câștiga, a procura. *Eredele care acvirează martori falși [51].*

Acvirare subst. fem. /Variantă lexicală: **achirare** (din **acvira**) Câștigare, dobândire. *Pentru validitatea afacerii de drept se pretinde document de notariu public referitoriu la procurele speciale dintre soții conjugali spre a contracta asupra înstrăinării sau însărcinării averii imobile precum și asupra acvirării de averi imobile[52].*

Acvirat,-ă adj (din **acvira**) care a fost dobândit, câștigat, procurat. *Prețul de vânzare trece sau nu trece peste prețul de cumpărare al imobilului acvirat [53].*

Adnexa verb tranz. (din lat. **adnecto,-ere,-nexui**) A anexa, a adăuga. *În decursul pertractării apelatorice intimații au adnexat decisul sedriei orfanale a județului Alba-Inferioară[54]. După colecțiunea Szegedi au urmat colecțiunea din 1779 de la Buda, mai apoi colecțiunile din 1822 și din 1844, tot din Buda, adnexându-se ulterior...și legile din 1848. [55].*

Adscriere subst. fem. (din lat. **adscribere**) Adăugire în scris. *Publicațiunea oficială trebuie să conțină provocare către toți cei interesați că dacă doresc a exopera vreo corectare, rectificare, întregire, descriere, adscriere sau transcriere în protocoalele de carte fonduală se-și insinue pretensiunile în termenul precizat...în 8 luni[56].*

Adsta verb intrans. (din lat. **adstare**) A renunța. *Starea faptică din chestiune nu o consider deposesiune, ci de relațiune de serviciu de la care intimații pot oricând adsta[57].*

Alatură subst. fem. (din latina medievală **allatura**) În dreptul maghiar aplicabil în Transilvania, zestrea pe care o aducea femeia la încheierea căsătoriei. *A trecut timpul căsătoriilor din amor curat și ajungem în o eră nouă în care abia se leagă matrimoniu fără alatură[58].*

Amova verb tranz. (din lat. **amoveo,-ere**) A îndepărta, a înlătura. *Nu pot purta oficiul de tutelă sau curatelă persoanele cari...au fost amovate de la exercitarea potestității paterne sau cari pentru lipsă de încredere au fost amovate de la tutelă sau curatelă [59].*

Amovare subst. fem. (din **amova**) Îndepărtare, înlăturare. *Funcțiunea executorului testamental înceată... prin amovare de la funcțiune de către judecătoria lăsământală[60].*

Ansă² subst. fem. (din lat. **ansa**) Motiv. [61] *Dispozițiunea legii poate apare de stranie și poate da ansă de dubietate. [62]*

Anticretic,-ă adj. (din lat. **antichreticum**) Referitor la contractual de antihreză. *Spre caracterizarea abuzurilor cari se fac sub masca acestor contracte anticretice, amintesc că datorașul pentru alimente de o valoare bagatelă transcrie moșioara sa pe jidanul... care apoi ca proprietar dă cu arendă moșioara datorașului* [63].

Apert,-ă adj. (din lat. **apertus**) Deschis, descoperit. *Este clar și evident că asupra apei curgătoare... și asupra mării aperte nu se poate constitui proprietate* [64].

Atav subst. masc. (din lat. **atavus**) (În vechiul sistem succesoral maghiar aplicabil în Transilvania) Tată al unui proav sau al unei proave. *Înțelegem sub acest concept mai ales avere imobilă care de la antecesori (moși, strămoși, avi, proavi și atavi) a trecut pe cale de ereditate legală la descendenți sau alți urmași ai unei și aceleiași familii* [65].

Atavă subst. fem (din lat. **atavia**) (În vechiul sistem succesoral maghiar aplicabil în Transilvania) Mamă a unui proav sau al unei proave. *Părinții proavilor și proavelor se numesc atavi, atave* [66].

Banatic, -ă adj. (din latina medievală **Banaticus**) Bănățean. *Confrontând această motivare și ...textul... identic...al „urbariului banatic” emis în anul 1780... e fără dubiu că culegerea de lemne uscate... fără solvire sau altă contraprestațiune... a fost acel favor care le-a competat iobagilor banatici*[67].

Capace adj. inv. (din lat. **capax, -cis**) Capabil, apt. *Dreptul de ereditare al eredelui substituit atunci începe...și anume în cazul dacă eredele sau substitutul anterior nu e capace a eredita* [68].

Cava verb tranz. (din lat. **cavo,-are**) A săpa. *Dacă proprietarii de pământ doresc...a cava astfel de minerale sunt datori...a cere aceasta după regula acestei legi la autoritatea minieră*[69].

Cavare subst. fem. (din **cava**) Săpare. *Cavarea acestor fel de minerale au exercitat pentru dânșii* [70].

Cavă subst. fem. (din lat. **cava**) Groapă, săpătură, puț de mină. *Măsura de cavă cerută sau fundul de cavă se extinde sub pământul mai multor posesori* [71].

Cesant subst. masc. (din lat. **cessans,-tis**) (În opoziție cu cesionar) Persoană care face o cesiune. Sinonim : cedent. *Cesionarul în afară de cartea fonduală încă stă în relațiune de drept nu numai cu cesantul, ci și față de proprietarul ipotecei* [72].

Civ subst. masc. (din lat. **civis**) Locuitor al unui oraș, orășean. *La văduvele civilor din orașe nu se aplică dispozițiunea* [73].

Clauzulare subst. fem. (din **clauzula**, conform *clauzulă*, din lat. *clausula*) Redactare a clauzelor unui act. *Este dovedit că aceste intercalări și ștergeri, nu au existat la facerea, respectiv clauzularea testamentului* [74].

Clauzulat,-ă adj. (din **clauzula**, conform lat. *clausula*) (Despre un act.) Care a fost redactat. *Ambele exemplare se vor încheia cu finea fiecărei luni și clauzulate...se vor înainta primpretorului*[75].

Cluda verb tranz. (din lat. **cludere**) A închide, a opri. *Adevăratul motiv a fost că chiriașul a cludat pe închirietor și a închis prăvălia pentru a scăpa de contract*[76].

Cludare subst. fem (din **cluda**) Încetare, închidere oprire. *Nu este caz de cludare, chiriașul a exercitat dreptul său.* [77].

Coluda verb intrans. (din lat. **colludo,-ere**) A fi de conivență, a se înțelege în secret spre a prejudicia (pe cineva). *Eretele...în așa mod a coludat cu a treia persoană că această persoană poate fi obligată la desdăunare*[78]. *Creditorul...nu poate ataca testamentul sau donațiunea că violează porțiunea legitimă a debitorului pe baza că rezervatarul a coludat cu comoștenitorii sau donatarii spre păgubirea creditorului*[79].

Comixtiune subst. fem. (din lat. **commixtio,-onis**) Amestecare. *Dacă obiectele unite prin confuziune sau mixtiune sunt de același soi, sunt omogene, atunci se naște proprietate comună în proporțiunea confuziunii sau a comixtiunii*[80].

Concuba verb intrans. (din lat. **concubo,-ere**)1. A se culca cu cineva . 2. A întreține relații sexuale. *Dacă însă după adulteriu, bărbatul locuind și concubând cu ea, cu știință ar aproba conduita ei imorală, atunci și dotalițiul și-l va recăpăta* [81].

Concubare subst. fem (din **concuba**) Întreținere de relații conjugale. *Dacă însă mireasa după concubare fără copii și fără testament ar deceda...-căci poate dispune despre acele [obiecte] prin testament-vor rămâne bărbatului*[82].

Concubat,-ă (din **concuba**) Care întreține relații conjugale. *Remunerațiunea ce se dă din averea bărbatului ca preț pentru virginitatea fecioarei concubate*[83].

Conștiu,-ie adj. (din lat. **conscious**) Conștient. *Judele conștiu de misiunea sa...va îndeplini fidel și corect oficiul său nobil în această privință.* [84].

Conturbator subst. masc. (din lat. **conturbator,-oris**) Cel ce conturbă. *Cel violat în posesiunea sa faptică... uza de forță vasă zică pe ocupator sau conturbator simplumente îl scotea afară din bunuri cu forța*[85].

Convinca verb tranz. (din lat. **convinco,-ere**) 1.A dovedi (pe cineva) ca vinovat. 2. A constrânge, a oblige. *Judecătoria...respingea excepțiunea și le convinca (adică le obligă a solvi)* [86]. *Totodată, convincă pe intimați să solvească reclamantului ca spese de proces ... și sub greument de execuțiune 17.000 (șaptesprezece mii) lei* [87].

Convincare subst. fem. (din **convinca**) Obligare, constrângere. *Reclamantul nu a cerut și convingerea reclamantului al doilea* [88]. *Intimata cere...și convingerea reclamantului la plățirea speselor*[89].

Convincat,-ă adj. (din **convinca**) 1.Carea a fost dovedit vinovat. 2. Care a fost obligat. *Instanța de apel nu a stabilit faptul că intimații convincați ar fi vândut vacile din litigiu cu prețul judecat*[90].

Convincător,-oare adj. (din **convinca**+sufixul *-tor*) Care obligă sau constrânge. *În sentința convincătoare(condamnatoare) statul îl obligă pe intimat față de reclamant, adică pe debitor față de cel autorizat*[91].

Crudelitete subst. fem (din lat. **crudelitas,-atis**) Cruzime. *Lor nu le trebuia dreptul de coachiziție, ci dreptul de a împedea pe iobagii muncitori din satele domeniilor lor sa nu-I părăseacă, să nu fugă în alte teritorii domeniiale unde nu erau maltratați cu atâta crudelitete ca în satele lor*[92].

Curand subst. masc. (din lat. **curandus**) Persoană aflată sub curatelă .*Curatorul numit de sedria orfanală ...nu poate reprezenta pe curand căci capacitatea acestuia nu este restrânsă*[93].

Curatelat,-ă subst. masc și fem. și adj. (din lat. medievală **curatelatus**) (Persoană) care se află sub curatelă . *Contractele de ereditare făcute de minori, tutelați sau curatelați* [94].*Curatela ordonată...nu atinge facultatea de activitate a curatelatului*[95].

Curatoric,-ă adj.(din lat. **curator**) Referitor la curator, care aparține curatorului. *Reprezentarea curatorică se restrânge la afacerile împreunate cu manipularea, administrarea averii*[96].

Cvartalițiu subst. neutru/Variantă lexicală : **cuartalițiu** (din latina medievală **quartalitium**) Normă de drept nobiliar în materia moștenirii ce a funcționat în Transilvania până la revoluția de la 1848, potrivit căreia fetele, dacă existau și frați, puteau moșteni numai o pătrime din contravaloarea imobilelor lăsate de nobilul defunct. *Cu sistemul de donațiune regie era în stransă legătură instituțiunea cvartalițiuului, care a constat în acea că din bunurile donate numai în favoarea liniei bărbătești, fetele sau următorii fetelor...au putut pretinde a patra parte....; această avere, adică cvartalițiuul, primit de la frate...cu ocaziunea măritagiului o ducea și preda bărbatului spre folosință. [97].*

4.NOTE

[1] Alexandru Herlea, *Georgiu Plopu.Viața, opera, gândirea juridică*, în *Studii de drept românesc*, anul 7(40), nr. 2, 1995, p.203.

[2] Georgiu Plopu, *Părți alese din dreptul privat ungar. I Dreptul familiar material. II Dreptul ereditar*, Tipografia Cărților Funduare Cluj, 1923, p.14

[3] Ibidem

[4] Al. Herlea, *op. cit.* p.204

[5] Ibidem

- [6] Ibidem, p.205
- [7] Ibidem, p.206
- [8] V. Pastia, în „Revista cercului juridic bănăţean”, 1937, nr.10, p.389, apud Al. Herlea, op. cit., loc cit.
- [9] Salvador Brădeanu, *Ştefan Laday și contribuția sa în literatura juridică română*, în *Revista română de drept*, 1968, nr.12, p.61
- [10] Ibidem,p.62
- [11] Ibidem
- [12] Ibidem, p.263
- [13] Ibidem, p.64
- [14] Ibidem
- [15]Ibidem
- [16] Ibidem, p. 70
- [17] Ibidem, p.71
- [18] Ibidem, p.65
- [19] Ibidem,p.69
- [20] Ibidem, p.67
- [21] Georgiu Plopu, *Părți alese din dreptul privat ungar*,Tomul I, I partea generala. II Dreptul real, Oradea Mare, Tipografia Ateneul 1929, p.167
- [22] Ștefan Laday, *Cărțile funduare*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Cultura”, 1923, p.31
- [23] Ibidem, p.28
- [24] Ibidem, p.26
- [25] Idem, *Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile și regulamentele modificatoare cuprinzând și jurisprudența*, vol. I, Cluj, Editura Ministerului Justiției-Directoratul General Cluj, 1924, p.396
- [26] Georgiu Plopu, *Părți alese din dreptul privat ungar. I Dreptul familiar material. II Dreptul ereditar*, Tipografia Cărților Funduare Cluj, 1923, p.14
- [27] Ștefan Laday op. cit., p.203
- [28] Ibidem, Vol.II, secțiunea II, Cluj, Editura Curții de Apel Cluj, 1926,p.104

- [29] Georgiu Plopu, op. cit, p.45
- [30] Ștefan Laday op. cit., p.502
- [31] Georgiu Plopu, op. cit, p.21
- [32] Ștefan Laday, op. cit., Vol.II, secțiunea I, Cluj, Editura Curții de Apel Cluj, 1926,p.57
- [33] Georgiu Plopu, op. cit, p.138
- [34] Georgiu Plopu, *Părți alese din dreptul privat ungar, Tomul I, I Partea generala. II Dreptul real*, Oradea Mare, Tipografia Ateneul 1929, p.33
- [35] Georgiu Plopu, *Părți alese din dreptul privat ungar. I Dreptul familiar material. II Dreptul ereditar*, Tipografia Cărților Funduare Cluj, 1923, p.127
- [36] Ștefan Laday, op. cit. Vol I, 1924,p.771
- [37] Georgiu Plopu, op. cit., p.53
- [38] Ștefan Laday, op. cit. Vol.II, secțiunea I,1926,p.33
- [39] Georgiu Plopu, op. cit., p.300
- [40] Ștefan Laday, op. cit., Vol. II, secțiunea II, 1926, p.250
- [41] Georgiu Plopu, op. cit., p.795
- [42] Ștefan Laday, op. cit., Vol. II, secțiunea I, 1926, p.196
- [43] *Micul Dicționar Academic* înregistrează omonimul **accrescent** din domeniul botanicii, cu etimologia franțuzescul *accrescent*, definit „Care continuă să crească până la maturitatea fructului”
- [44] Georgiu Plopu, op. cit., p.586
- [45] Ibidem
- [46] Ștefan Laday, op. cit.,p.69
- [47] Georgiu Plopu, op. cit.,p.156
- [48] Ibidem,p.108
- [49] Ștefan Laday, op. cit., Vol. I, p.207
- [50] Ibidem,p.452
- [51] Georgiu Plopu, op. cit.,p.150
- [52] Ștefan Laday, op. cit., Vol. II, secțiunea II, p.104

- [53] Georgiu Plopu, op. cit.,p.286
- [54] Ștefan Laday, op. cit., Vol. I, p.502
- [55] Georgiu Plopu, op. cit.,1929,p.187
- [56] Ibidem, p.1111
- [57] Ștefan Laday, op. cit., Vol. II, secțiunea I, p.430
- [58] Georgiu Plopu, op. cit.,1923,p.27
- [59] Ibidem, 1929,p.69
- [60] Ibidem, 1923,p.975
- [61] *Micul Dicționar Academic* înregistrează omonimul **ansă** din domeniul tehnicii cu etimologie franțuzescul **anse**
- [62] Georgiu Plopu, op. cit.,1923,p.942
- [63] Ibidem, 1929,p.788
- [64] Ibidem, 1923,p.665
- [65] Ibidem, 1923,p.199
- [66] Ibidem,p.209
- [67] Ibidem, 1929,p.1017
- [68] Ibidem, 1923,p.594
- [69] Ibidem, 1929,p.620
- [70] Ibidem
- [71] Ibidem,p.622
- [72] Ibidem,p.829
- [73] Ibidem,p.355
- [74] Ibidem,p.935
- [75] Ștefan Laday, op. cit., Vol. I, p.161
- [76] Ibidem, op. cit., Vol. II, secțiunea II, p.376
- [77] Ibidem
- [78] Georgiu Plopu, op. cit.,p.493

[79] Ștefan Laday, op. cit., Vol. II, secțiunea I, p.357

[80] Georgiu Plopu, op. cit.1929,p.390

[81] Ibidem,1923,p.47

[82] Ibidem,p.23

[83] Ibidem,p.28

[84] Ibidem,p.628

[85] Ibidem,1929,p.302

[86] Ibidem,1923,p.109

[87] Ștefan Laday, op. cit., Vol. II, secțiunea I, p.430

[88] Georgiu Plopu, op. cit.1923,p.447

[89] Ștefan Laday, op. cit., p.426

[90] Ibidem,Vol.II, secțiunea II, p.493

[91] Georgiu Plopu, op. cit.1929,p.127

[92] Ibidem, 1923, p.56

[93] Ștefan Laday, op. cit., p.47

[94] Georgiu Plopu, op. cit.1929,p.877

[95] Ștefan Laday, op. cit., p.31

[96] Ibidem

[97] Georgiu Plopu, op. cit.1923,p.26

5. BIBLIOGRAFIE

Brădeanu Salvador, *Ștefan Laday și contribuția sa în literatura juridică română, în Revista română de drept*, 1968, nr.12

Herlea Alexandru, *Georgiu Plopu.Viața, opera, gândirea juridică*, în *Studii de drept românesc*, anul 7(40), nr. 2, 1995

Laday Ștefan, *Cărțile funduare*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Cultura”, 1923

Laday Ștefan, *Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile și regulamentele modificatoare cuprinzând și jurisprudența*, vol. I, Cluj, Editura Ministerului Justiției-Directoratul General Cluj, 1924, Vol.II, secțiunea I și secțiunea II, Cluj, Editura Curții de Apel Cluj, 1926

Plopu Georgiu, *Părți alese din dreptul privat ungar. I Dreptul familiar material. II Dreptul ereditar*, Tipografia Cărilor Funduare Cluj, 1923

Plopu Georgiu, *Părți alese din dreptul privat ungar*, Tomul I, I partea generala. II dreptul real, Oradea Mare, Tipografia Ateneul, 1929

****Mic Dicționar Academic, A-Me*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010